

Piotr Wojciechowski
Karsko

**Historia Szkoły Podstawowej
im. Hansa Christiana Andersena w Karsku,
województwo zachodniopomorskie.
Cz. 2: lata 1961-1991**

W latach sześćdziesiątych Szkoła Podstawowa w Karsku nadal pozostawała pod kierownictwem Tadeusza Fańciszewskiego, któremu ciągle pomagała pierwsza nauczycielka tej szkoły – Czesława Nędza. Oprócz nich ze starej kadry pozostali: Danuta Biernatowska, Stanisława Szuszkiewicz i Daniel Iwiński.

Przypadło im w udziale przeprowadzenie szkoły obciążonej zwiększonym zakresem zadań przez reformę szkolnictwa zapoczątkowaną w 1961 r. W dokumentach szkoły z tamtego okresu często pojawiają się ślady wizytacji przedstawicieli KOS Szczecin, którzy kontrolują przygotowanie szkoły i kadry do zadań szkoły ośmioletniej.

Dekada ta mija pod hasłem prężnych przygotowań do Alertu Tysiąclecia Państwa Polskiego (wojna o milenium), 25-lecia Ziemi Szczecińskiej, 100. rocznicy urodzin W. I. Lenina i Powiatowej Wystawy Postępu Pedagogicznego – Barlinek '68.

Coraz częściej pojawia się temat konieczności wybudowania nowej szkoły. Wszystkich bardzo męczy praca i nauka w dwóch oddalonych od siebie budynkach, które ciągle są za małe i wymagają ogromnych remontów. Poza tym są nadal ogromne braki w wyposażeniu, szczególnie w ławki i pomoce dydaktyczne. Nauczycielce Czesławie Nędzy marzy się biblioteka i czytelnia z prawdziwego zdarzenia.

Warte odnotowania jest również to, że w roku szkolnym 1961/62 pojawia się nowy organizm, tj. Samorząd Szkolny, który rozpoczął naukę samorządności. Można powiedzieć, że lata sześćdziesiąte bogate są w

nowe organizacje zaczynające swoją działalność. Są to PCK (1962/63), SKS, przysposobienie sportowe, koło geograficzne, 35-cioosobowy chór prowadzony przez St. Szuszkiewicz (zajął III miejsce w eliminacjach powiatowych), koło mandolinistów (1963/64), koło fotograficzne (1964/65), LOP, Zuchy (1965/66), Spółdzielnia Uczniowska „Spokojna” (1967/68), koło plastyczne (1969/70).

Zjeżdżający do Karska na wizytacje inspektorzy szkolni (np. J. Kapelan) z całą stanowczością popierali miejscowych entuzjastów budowy nowej szkoły, argumentując, że warunki pracy są istotnie trudne, że nauka odbywa się w dwóch budynkach, że męczące jest przechodzenie z budynku do budynku, które są oddalone od siebie o ok. 800 metrów. Podkreślali również, że pomieszczenia klasowe nie odpowiadają normom, że oświetlenie jest nieodpowiednie (np. jeden punkt świetlny na dużą klasę), a wyposażenie szkoły jest wręcz kompromitujące. Doszło nawet do tego, że szukano winnych tej sytuacji. Jedni twierdzili, że to wina Wydziału Oświaty w Myśliborzu, inni pogrążali Prezydium GRN w Karsku. Najdziwniejsze jednak w tym wszystkim było to, że budżet na oświatę nie był w pełni wykorzystywany.

Powracającym też tematem poruszonym podczas wizytacji była sprawa postawy ideowej nauczycieli. Stosunek do pracy oceniano jako rzetelny, natomiast zalecano większą dbałość o wymowę ideową. Podkreślano, że pod tym względem są obserwowani przez dzieci i środowisko. Ale tak naprawdę to byli obserwowani przez komunistyczne władze oświatowe, które już dawno zauważyły, że niektórzy nauczyciele przestali ślepo wierzyć partii, że powojenny zachwył ideałami równości i sprawiedliwości wygasł bezpowrotnie. Zawierucha wydarzeń 1956 roku pozwoliła poznać prawdziwe oblicze polsko-stalinowskiego socjalizmu. Było wyraźnie widać, że pedagodzy tutejszej placówki nie przejawiają już takiego zaangażowania, a jedynie markują entuzjazm do ówczesnej władzy ludowej.

10 sierpnia 1965 roku z ziemi stanowiącej własność Państwowego Funduszu Ziemi wydzielono działkę z przeznaczeniem na budowę szkoły podstawowej. 1 września 1966 r. Rejonowa Dyrekcja Inwestycji Miejskich w Szczecinie zawiadomiła Prezydium Powiatowej Rady Narodowej w Myśliborzu o tym, że Kuratorium Okręgu Szkolnego w Szczecinie wystąpiło z wnioskiem o przekazanie terenu pod budowę szkoły w Karsku. Uchwałą nr 57/470/66 z 6 października 1966 roku Prezydium Powiatowej Rady Narodowej w Myśliborzu postanowiło przekazać w zarząd i użytkowanie na rzecz Wydziału Oświaty i Kultury PPRN w Myśliborzu nieruchomości rolną położoną na terenie wsi Karsko o powierzch-

ni 1,61 ha (między brukowaną drogą do Łubianki a nieurządzoną drogą do ówczesnego Śródborowa). W grudniu 1966 r. rozpoczęto prace nad dokumentacją projektowo-kosztorysową dotyczącą budynku szkolnego o dziewięciu pomieszczeniach do nauki plus sala gimnastyczna. Tak oto ruszyła „machina” budowy szkoły z prawdziwego zdarzenia – na ówczesne czasy oczywiście.

W roku szkolnym 1966/67 pojawia się ósma klasa, a więc 8-letni cykl nauczania został zrealizowany. Oto fragment protokołu Rady Pedagogicznej z 9 czerwca 1967 roku: *Rada Pedagogiczna powzięła następującą uchwałę – wydać świadectwa ukończenia szkoły podstawowej wszystkim uczniom, którzy uczęszczali w roku szkolnym 1966/67 do klasy ósmej w liczbie 14.* Tym samym pierwszymi absolwentami ośmioletniej szkoły podstawowej zostali: Anna Bojor, Irena Bukowiec, Jadwiga Groberek, Halina Izdebska, Alina Jakś, Krystyna Jakś, Wanda Michalak, Czesław Piątkowski, Bogusława Rusin, Barbara Wawrzyniak, Gabriela Witkowska, Jerzy Wyrwa, Andrzej Żołnierowski i Ryszard Morawski. Świadkiem tego wydarzenia niestety nie był kierownik szkoły T. Faściszewski. We wspomnianym wyżej ostatnim protokole zamykającym rok szkolny 1966/67 odnotowano jego nieobecność i jego pobyt w szpitalu. Data ta kończy 22-letni okres kierowania szkołą przez Tadeusza Faściszewskiego – pioniera polskiej oświaty w powojennym Karsku.

Od 1 września 1967 roku nowym kierownikiem Szkoły Podstawowej w Karsku zostaje Kazimierz Burdziuk – nauczyciel z ośmioletnim stażem pracy w szkole w Nowogrodku Pomorskim. Burdziuk urodził się 1 stycznia 1939 r. w Olszaniczy (ówczesny powiat Kosów, woj. Brześć). Kiedy miał 7 lat, przybył wraz z rodzicami do Nowogrodka Pomorskiego. Ukończył Państwowe Liceum Pedagogiczne w Myśliborzu oraz Studium Nauczycielskie w Szczecinie.

Protokół zdawczo-odbiorczy spisano 10 sierpnia 1967 r. w obecności Danieli Rzepeckiej jako przedstawiciela Prezydium Gminnej Rady Narodowej w Karsku oraz Anny Prędkiewicz – protokolanta. Całkowity majątek szkoły wynosił wówczas 102.201 złotych (bez budynków i gruntów).

W tym też roku szkolnym, tj. w 1967/68, powstaje ognisko przedszkolne, które jako pierwsza poprowadziła D. Biernatowska.

Dwa lata później, tj. 2 września 1969 r., bez jakiegokolwiek entuzjazmu otwarto nowy budynek szkolny usytuowany przy ulicy Gorzowskiej 9. Protokoły Rad Pedagogicznych z tamtych dni przemilczają ten fakt (?). Oto wykaz imprez organizowanych w roku szkolnym 1969/70 – tu też nie było mowy o otwarciu nowego budynku szkolnego:

- (...) 1. XVI Konkurs czytelniczy – Świat wokół nas w książkach i czasopiśmie.
 2. Zawody matematyczne.
 3. Święto Muzyki i Tańca.
 4. Konkurs recytatorski poezji radzieckiej i rosyjskiej.
 5. Wystawa prac technicznych i plastycznych.
 6. Sejmik nauczycielski Ziemi Myśliborskiej.
 7. 25-lecie Ziemi Szczecińskiej.
 8. 100. rocznica urodzin W. I. Lenina. (...)

Uczniowie i nauczyciele doczekali się wreszcie wspaniałych, jak na tamte lata, warunków do nauki i pracy. W pomieszczeniach nowej szkoły znalazły miejsce pracownie przedmiotowe: gabinet polonistyczny, historyczny, matematyczno-fizyczny, biologiczno-chemiczny, techniczno-plastyczny i z prawdziwego zdarzenia sala gimnastyczna z zapleczem (szatnie, natryski). Zagospodarowano także teren wokół budynku, urządzając bieżnię, skocznię, boiska do piłki ręcznej i siatkowej oraz ogródki szkolne. 27 maja 1969 r. Rejonowa Dyrekcja Inwestycji Miejskich w Szczecinie przy ówczesnym placu Dzierżyńskiego 1 przekazała szkole 195 pozycji pomocy naukowych i mebli na ogólną (ówczesną) sumę 289.946 zł.

Niestety już 19 stycznia 1970 r. idylla skończyła się. Podjęto decyzję o połączeniu równoległych klas i o odbywaniu zajęć szkolnych w pomieszczeniach zastępczych. Klasy I, II, IV w Gminnej Radzie Narodowej w Karsku a klasy III, V, VI, VII, VIII w Państwowym Gospodarstwie Rolnym w Karsku. Wszystkie przedmioty artystyczne i sportowe zostały zawieszane. Przyczyną tego była awaria i brak możliwości ponownego uruchomienia centralnego ogrzewania w nowym budynku szkolnym. Dopiero w marcu zajęcia w pełnym zakresie odbywały się ponownie w nowej szkole.

Podczas wakacji, poczynając od lata 1969 do lata 1973, są organizowane w szkole kolonie letnie dla młodzieży szkolnej. Przyjeżdżały dzieci pracowników Zakładów Graficznych w Szczecinie oraz Zespołu Opieki Zdrowotnej w Pyrzycach. Kolonie funkcjonowały w pełnym zakresie organizacyjnym. Jedną z wychowawczyń była Jadwiga Lewicka¹

Lata siedemdziesiąte przyniosły kolejne eksperymenty w polskiej oświacie i jeszcze większy nacisk na działalność wychowawczą poprzez organizacje szkolne i zajęcia pozalekcyjne. Swoje triumfy święciły też badania wyników nauczania. Nad wszystkim czuwały liczne kontrole tzw. wizytatorów przedmiotowo-metodycznych danego przedmiotu. Z każdego swojego pobytu w szkole w Karsku spisywali oni szczegółowe

¹ Obecnie Inspektor d/s Oświaty w Urzędzie Gminy w Nowogrodku Pomorskim.

Tabela 4. Liczba uczniów i absolwentów Szkoły Podstawowej w Karsku w latach 1960- 1976.

Rok szkolny	Ilość oddziałów	Liczba uczniów w klasach								Liczba absolwentów
		I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	
1960/1961	7	44	41	31	30	35	33	22	-	21
1961/1962	7	34	44	30	34	35	33	26	-	26
1962/1963	7	40	32	41	39	45	34	24	-	24
1963/1964	8	49ab*	36	38	39	45	36	29	-	25
1964/1965	9	38	48ab	34	37	48ab	43	35	-	35
1965/1966	9	48ab	39	48ab	34	38	39	36	-	-
1966/1967	10	28	43ab	35	46ab	35	40	35	14	14
1967/1968	10	38	32	41ab	32	47ab	42	29	29	27
1968/1969	11	37	38	29	43ab	34	45ab	40ab	28	25
1969/1970	11	22	35	36	29	42ab	29	39ab	37ab	37
1970/1971	11	28	24	33	39ab	26	39ab	27	38ab	38
1971/1972	10	27	30	23	37	41ab	31	40ab	32	31
1972/1973	10	25	29	29	23	48ab	35	40ab	28	28
1973/1974	9	20	22	31	26	32	38ab	41	30	30
1974/1975	9	19	27	27	34	34	27	42ab	32	29
1975/1976	9	20	16	26	25	41ab	26	29	32	32

Źródło : Arkusze ocen z lat 1960-1976.

*ab – dwie równoległe klasy

sprawozdania z wizytacji liczące od 3 do 6 stron maszynopisu. Wszystkie te podsumowania miały jednakowy schemat :

I. Data wizytacji...

II. Przedmiot wizytacji (problemy), np.

1. Estetyka szkoły i otoczenia.
2. Metody pracy nauczyciela (danego przedmiotu).
3. Praca uczniów i osiąganie przez nich wyników.
4. Zeszyty przedmiotowe ucznia.
5. Postawa uczniów podczas pracy lekcyjnej i poza klasą.

III. Przebieg wizytacji, np.

1. Zapoznanie się z rozkładem lekcji oraz z nauczycielami szkoły.
2. Lustracja szkoły, jej pomieszczeń i otoczenia.
3. Wizytacja lekcji (danego nauczyciela) w klasie...
4. Omówienie wizytowanych lekcji i spostrzeżeń dotyczących obserwowanych uczniów i nauczycieli – ich postawy.
5. Rozmowa z kierownictwem szkoły odnośnie pracy wizytowanego nauczyciela, ogólnej czystości szkoły i estetyki pomieszczeń oraz zachowania się uczniów.

IV. Spostrzeżenia:

szczegółowa relacja spostrzeżeń wizytatora – niekiedy bardzo osobista...

V. Uogólnienia:

dalsze spostrzeżenia...

VI. Rady i zalecenia

1. Dotyczące nauczyciela przedmiotu.
2. Dotyczące kierownictwa szkoły.

VII. Termin wykonania zaleceń...

Spisywane obserwacje przechodziły oczywiście przez Prezydium Powiatowej Rady Narodowej w Myśliborzu. Wydział Oświaty i Wychowania oraz Kultury. Szkołę Podstawową w Karsku odwiedzili między innymi:

Józef Baster – wizytator przedmiotowo-metodyczny historii i wychowania obywatelskiego,

Stefan Petruk – wizytator przedmiotowo-metodyczny języka rosyjskiego,

Marek Majewski – wizytator przedmiotowo-metodyczny fizyki i chemii,

Janusz Miecznikowski – wizytator przedmiotowo-metodyczny wychowania fizycznego i sportu,

Władysława Daszkiewicz – wizytator przedmiotowo-metodyczny nauczania początkowego,

Maria Baster – wizytator przedmiotowo-metodyczny biologii.

W celu poprawy warunków mieszkaniowych nauczycieli 24 lutego 1972 roku przydzielono cztery mieszkania służbowe w Domu Nauczyciela, który powstał w jednym z budynków dawnej szkoły (poniemiecki dom pastora).

Na zakończenie roku szkolnego 1972/1973 przedstawicielki klasy VIII w składzie H. Lewandowska, W. Chojnacka opracowały kronikę pamiątkową wspominającą dwa ostatnie lata pobytu w szkole. Są tam

zdjęcia nauczycieli i uczniów a także krótkie opisy wydarzeń. Wychowawcą klasy była A. Drobniak. Znajdujemy tu listę uczniów: T. Łatwiński, J. Razik, Z. Tarnowski, R. Łyczak, G. Weckwerth, M. Popławski, A. Kozieracka, Z. Urban, R. Żołnierowski, J. Peceniuk, R. Biernatowski, W. Myszkowski, S. Filipiak, M. Jakś, M. Konarski, H. Kozieracka, B. Kubik, B. Bojor, M. Rychliński, J. Jakś.

Dekada lat siedemdziesiątych to „złoty wiek” dla zajęć pozalekcyjnych i organizacji szkolnych. Swoje sukcesy odnosiły:

- Samorząd Uczniowski (pod opieką Danuty Biernatowskiej), który dbał o gazetkę ścienną; organizował poranki z okazji Dnia Nauczyciela, Dnia Kobiet, dyżury w czasie przerw, zabawy andrzejkowe, dokarmianie zwierząt, porządkowanie obejścia szkolnego, sadzenie lasu, pomoc w nauce; doprowadził do nadawania odznaki „Wzorowy uczeń”.
- 9 Drużyna im. J. Krasickiego Związku Harcerstwa Polskiego (pod opieką Tadeusza Koroluka/Aleksandry Drobniak) świętująca rocznice Rewolucji Październikowej, pomagająca w urządzaniu andrzejek, choinki noworocznej; organizująca wieczorki, biwaki, nieobozowe akcje letnie; uhonorowana proporcem Roku Leninowskiego.
- Polski Czerwony Krzyż (pod opieką Henryki Żurawieckiej/Marianny Kubik). Koło zrzeszało ok. 60 członków opłacających składki w wysokości 2 zł. Członkowie koła organizowali posterunki sanitarne w każdej klasie, sprawdzali czystość klas, przeprowadzali pogadanki na tematy higieny osobistej, pomieszczeń, obejść, chorób społecznych, prowadzili szkolenia dotyczące udzielania pierwszej pomocy w przypadkach omdleń, utonięć, stłuczeń, zranień i złamań. Koło PCK otrzymało szereg nagród.
- 45-cioosobowe Szkolne Koło Sportowe (pod opieką Heleny Grobelnej, Daniela Iwińskiego oraz Aleksandry Drobniak) organizujące rozgrywki międzyklasowe, międzyszkolne, rejonowe, m. in. piłki ręcznej i czwórboju; porządkujące boiska szkolne, sadzące żywopłot wokół szkoły. W 1973 roku Koło założyło własną kronikę.
- Koło teatralno-taneczne (pod opieką Krystyny Ciosek), które zapoznawało się z tańcami ludowymi poprzez naukę tańców i wykonywanie atlasu regionalnych strojów. Koło wystawiło przygotowane inscenizacje, m. in. „Baśń o zaklętym kaczorze”. Przygotowywało korowody i zabawy na każdy Dzień Dziecka.
- 35-cioosobowy chór pod batutą Stanisławy Rzepeckiej śpiewający piosenki o tematyce żołnierskiej, morskiej, ludowej, harcerskiej; uatrakcyj-

- niał poranki z okazji Dnia Wojska Polskiego, 1 Maja, rocznic wyzwolenia Ziemi Szczecińskiej; brał udział w eliminacjach rejonowych przeglądu chórów szkolnych.
- Spółdzielnia Uczniowska „Spokojna” (pod opieką Haliny Mrzygłód³) organizująca handel artykułami szkolnymi i spożywczymi; za uzyskane fundusze urządzała różne imprezy, np. wieczorki taneczne z okazji Dnia Dziecka.
 - Szkolna Kasa Oszczędności – licząca 120 członków (pod opieką Heleny Grobelnej/Daniela Iwińskiego) propagowała praktyki oszczędzania pieniędzy, w rezultacie czego można było pojechać na trzydniowe wycieczki do Warszawy lub w Karkonosze.
 - 20-stoosobowe koło muzyczne (pod opieką Stanisławy Rzepeckiej) zajmujące się grą na mandolinie – uświetniało wiele imprez szkolnych.
 - Koło Ligi Ochrony Przyrody (pod opieką Kazimierza Burdziuka) propagujące umiłowanie przyrody poprzez czynny udział w jej ochronie, m. in. dokarmianie zwierząt zimą, budowę budek lęgowych, sadzenie lasu itp.
 - Świetlica szkolna (pod kierownictwem Anny Lewandowskiej) od 1972 r. organizowała czas uczniom mieszkającym poza Karskiem, pamiętając także o posiłku dla nich.
 - Koła przedmiotowe: matematyczne, geograficzne, historyczne, biologiczne, plastyczne, zajęć praktyczno-technicznych⁴.

W czerwcu 1975 r. przestał obowiązywać trójstopniowy podział administracyjny państwa. Zostały zniesione powiaty. Utworzono 49 województw. Tak więc szkoła w Karsku, podlegająca wcześniej kuratorium szczecińskiemu, znalazła się w nowym województwie – gorzowskim. Teraz Karsko dzieliło od stolicy województwa zaledwie 24 kilometry.

16 grudnia 1976 r. Rada Pedagogiczna postanowiła założyć wczesną wiosną kwietniki przed szkołą, postawić płotek, nawieźć ziemi i posadzić kwiaty przed salą gimnastyczną; uporządkować trawniki i wytyczyć przejście dla pieszych, wykonać ławki i ustawić je na terenie boiska szkolnego. Wokół całej działki szkolnej Aleksandra Drobniak wraz z uczniami posadziła topole. Wszystko to miało podnieść estetykę obejścia szkolnego.

Sierpień 1977 kończy 10-letnią kadencję Kazimierza Burdziuka jako dyrektora szkoły w Karsku. W myśl reformy oświaty wprowadzającej

² Opiekę sprawowała nieprzerwanie do końca lat dziewięćdziesiątych.

³ Na podstawie corocznych sprawozdań z działalności ujętych w protokółach z lat 1971-1980.

dziesięciolatkę Gminny Dyrektor Szkół Eugeniusz Szponarski staje się Dyrektorem Gminnej Szkoły w Nowogrodku Pomorskim z siedzibą w Karsku, a tym samym obejmuje kierownictwo karskiej podstawówki. Jego zastępcą zostaje Zygfryd Dzieciol.

W roku szkolnym 1977/78 młodzież szkolna uczestniczy w otwarciu Gminnego Ośrodka Kultury w Karsku (budynek dawnej szkoły – obok kościoła). Powstaje placówka kulturalna, która na długie lata obejmie swoim zasięgiem obszar całej gminy oraz nawiąże bliską współpracę ze szkołą w Karsku. Pierwszym dyrektorem zostaje Italisa Niegowska, która pełni tę funkcję przez 9 lat.

Poczynając od 1 maja 1978 roku zwierzchnik oświatowy na terenie gminy Eugeniusz Szponarski rozpoczyna wydawanie dokumentów powołujących na stanowisko *nauczyciela dyplomowanego*. Pierwszym nauczycielem dyplomowanym staje się Aleksandra Soroczyńska.

Warto byłoby wspomnieć także o pewnym planie, który zmierzał do likwidacji Szkoły Podstawowej w Karsku. Mianowicie w latach 1972/1973 ówczesny Gminny Dyrektor Szkół Eugeniusz Szponarski opracował na polecenie władz oświatowych wstępne założenia programowe reorganizacji sieci szkół na terenie gminy Nowogrodek Pomorski w związku z przygotowaniami do wprowadzenia tzw. dziesięciolatki.

Dziesięcioletnia zbiorcza szkoła gminna dla 600 dzieci oraz 10 mieszkań dla nauczycieli, w myśl założeń programowych miały zostać wybudowane w Nowogrodku Pomorskim. Jako argumenty za lokalizacją budowy podano centralne położenie miejscowości i zlokalizowanie w niej urzędu gminy. Plany te miały w konsekwencji doprowadzić wg dokumentów do likwidacji szkół podstawowych w miejscowościach: Giżyn (1974 r.)⁴, Kinice (1974 r.), Trzcinna (1974 r.) i Karsko (1978 r.). W okresie przejściowym ww. szkoły miały być filiami z klasami I-IV o 1-2 nauczycielach. Jedynie Karsko miało zachować status ośmioklasowej szkoły zbiorczej (ale nie gminnej), ale tylko do roku 1978. Po tym roku szkoła w Karsku miała funkcjonować jako filia nowogrodzkiej szkoły z trzema oddziałami szkolnymi i dwoma oddziałami przedszkolnymi. Były już nawet opracowane szczegółowe plany zmian w zatrudnieniu nauczycieli.

⁴ W nawiasach podano przewidywany rok likwidacji szkoły na podstawie materiałów „Gminna Szkoła Zbiorcza w Nowogrodku (pow. Myślibórz)” z 1972/1973 r.

Tabela 5. Liczba uczniów i absolwentów Szkoły Podstawowej w Karsku w latach 1976-1991.

Rok szkolny	Ilość oddziałów	Liczba uczniów w klasach								Liczba absolwentów
		I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	
1960/1961	7	44	41	31	30	35	33	22	-	21
1976/1977	8	12	19	19	26	30	27	29	19	18
1977/1978	8	26	12	19	18	38	27	32	29	29
1978/1979	8	27	26	12	24	21	33	26	29	28
1979/1980	8	24	25	26	11	23	22	30	27	27
1980/1981	8	19	23	25	19	16	23	23	28	27
1981/1982	8	33	19	27	27	28	15	25	21	18
1982/1983	9	23	34ab*	22	31	32	25	19	22	21
1983/1984	10	34ab	21	35ab	27	33	29	21	17	17
1984/1985	10	23	33ab	23	39ab	26	34	28	18	18
1985/1986	11	33	26	39ab	23	44ab	24	35ab	28	26
1986/1987	11	39ab	30	26	38ab	29	42ab	26	28	25
1987/1988	11	33	41ab	31	33	40ab	24	42ab	25	25
1988/1989	11	42ab	33	41ab	32	31	41ab	29	30	30
1989/1990	12	32ab	40ab	31	44ab	26	30	36ab	26	26
1990/1991	15	41ab	36ab	41ab	38ab	43ab	24	27ab	35ab	35

Źródło : Arkusze ocen z lat 1976-1991

*ab – dwie równoległe klasy

W 1974 roku zlikwidowano szkoły – zamykając je ostatecznie – w Kinicach i w Giżynie, wprowadzając tym samym założenia programowe w życie. Nie trudno zgadnąć, co stałoby się ze szkołą w Karsku, gdyby czerwiec 1977 roku nie przyniósł zmian. Karska podstawówka podzieliłaby pewnie losy zlikwidowanych szkół w Giżynie i Kinicach. Eugeniusz Szponarski w części opisowej „5-letniego planu rozwoju oświaty i wychowania na lata 1975-1980” pisze między innymi :

„Natychmiastowego kapitalnego remontu wymaga budynek po zlikwidowanej szkole w Giżynie. Koszty remontu są bardzo znaczne. Po

przeprowadzeniu tegoż remontu można by było zlokalizować w nim dom dziecka, szkołę specjalną itp., budynek bowiem jest duży i bardzo dogodnie położony (park, jezioro, odkryty basen pływacki, teren na obiekty sportowe) ”⁵.

Wróćmy do wcześniej wspomnianego 28 czerwca 1977 r. Dzień ten zmienił dotychczasowy bieg wydarzeń. W Karsku spotkano się w sprawie rozbudowy budynku szkolnego w celu przystosowania go do funkcji dziesięcioletniej gminnej szkoły zbiorczej. Co zmieniło sytuację, trudno powiedzieć – prawdopodobnie sytuacja finansowa oraz nowa przynależność administracyjna. Oświatę nie było pewnie stać na budowę drugiej ogromnej szkoły na terenie tej samej gminy. Uczestniczący w spotkaniu Piotr Doniec – Wicekurator Oświaty i Wychowania Kuratorium w Gorzowie Wlkp., Mirosław Bieniaszek – Naczelnik Gminy w Nowogrodzku Pomorskim oraz Kazimierz Suwała – przedstawiciel Wojewódzkiej Komisji Planowania polecieli E. Szponarskiemu przygotowanie danych, na podstawie których zamierzano zlecić wykonanie stosownej dokumentacji. Tym samym istnienie Szkoły Podstawowej w Karsku o pełnym stopniu organizacyjnym zostało uratowane.

W sumie gmach szkoły i tak nie doczekał się rozbudowy. Reforma mająca wprowadzić w Zbiorczej Szkole Gminnej w Nowogrodzku Pomorskim z siedzibą w Karsku tzw. dziesięciolatkę (tj. 17 zwykłych oddziałów klas I-X , 5 oddziałów przygotowujących do zawodu oraz 2 oddziały przedszkolne) upadła. „Pomnikami” tego posunięcia ówczesnych władz oświatowych pozostały nieużywane, zrujnowane obiekty zamkniętych szkół i stosy wydrukowanych podręczników, które poszły na przemiał.

Tabela 6. Obsada nauczycielska w latach 1960-1990.*

Lp.	Nazwisko i imię	Okres zatrudnienia	Uwagi
1.	Faściszewski Tadeusz	1945-1967	Pierwszy kierownik szkoły (w latach 1945-967)
2.	Nędza Czesława	1946-1974	Pożegnana na zawsze 08.06.2000 r.
3.	Biernatowska Danuta	1955-1984	

⁵ W latach dziewięćdziesiątych nie pozostał po tym obiekcie żaden ślad. Nie wymaga to chyba komentarza.

4.	Szuskiewicz Stanisława	1959-1972	1964 – zmiana nazwiska: Rzepecka
5.	Iwiński Daniel	1957-1978	
6.	Zawłocka Danuta	1960-1963; 1967-1969	
7.	Brzeźniakiewicz Helena	1963-1964	
8.	Brzeźniakiewicz Zdzisław	1963-1964	
9.	Ciosek Krystyna	1964-1996	1990 – zmiana nazwiska: Stablewska
10.	Segen Joanna	1964-1966	1965 – zmiana nazwiska: Lechwer
11.	Witkowska Halina	1964	1967 – zmiana nazwiska: Mrzyglód
12.	Nędza Barbara	1965-1996	1986 – zmiana nazwiska: Dworecka
13.	Miller Henryka	1966-1967; 1968-1971; 1972-1974	1968 – zmiana nazwiska: Żurawiecka
14.	Faściszewska Jadwiga	1966-1967	
15.	Burdziuk Kazimierz	1967-1991	Drugi kierownik szkoły (w latach 1967 – 1977)
16.	Szczerba Helena	1968-1972	1969 – zmiana nazwiska: Grobelna
17.	Kamyk Józef	1968-1969	
18.	Górnik Anna	3 tygodnie w 1968/1969	Praktyka pedagogiczna
19.	Poup Jolanta	3 tygodnie w 1968/1969	Praktyka pedagogiczna
20.	Serwatkiewicz Anna	3 tygodnie w 1968/1969	Praktyka pedagogiczna
21.	Koroluk Tadeusz	1969-1970	

22.	Kaniewska Ewa	Wrzesień 1969	Jeden miesiąc
23.	Kubik Marianna	1970-1984	
24.	Michalak Aleksandra	1970	1971 – zmiana nazwiska: Drobniak 1977 – zmiana nazwiska: Soroczyńska ; piąty dyrektor szkoły (od 1987).
25.	Lewandowska Anna	1972-1992	Kierownik świetlicy
26.	Kołbuc Wiktor	1972-1976	
27.	Kondraciuk Waldemar	Marzec/ kwiecień 1974r.	Praktyka pedagogiczna
28.	Przygodzki Ignacy	Styczeń/ czerwiec 1975r.	
29.	Szponarski Eugeniusz	1977-1984 1988 – 1991	Trzeci zarządzający szkołą (już jako dyrektor zbiorczej szkoły; lata kierowania 1977-1984)
30.	Dzięciol Zygfryd	1977-1987	Zastępca dyrektora szkoły zbiorczej w latach 1977-1984 Czwarty dyrektor szkoły (lata 1984 – 1987).
31.	Bujak Halina	1978-1979	
32.	Tokarska Bożena	1979-1987	
33.	Soroczyński Bogusław	1979	Nie na cały etat
34.	Petrykowska Grażyna	1981-1987	Prowadzi oddział przedszkolny
35.	Moder Jerzy	1982	1984-1985 służba wojskowa
36.	Jabłoński Zygmunt	1982-1985	
37.	Bartol Helena	1983-1984 1986-1987	W zastępstwie
38.	Łagoda Tomasz	1984-1988	
39.	Matkowska Małgorzata	1984-1986 1988-1994	

40.	Litarowicz-Migdal Anna	1984-1987	
41.	Jagiello Małgorzata	1985	1988 – zmiana nazwiska: Piotrowicz
42.	Bzowa Anna	1985-1988	
43.	Bzowy Zbigniew	1985-1988	1986-1987 służba wojskowa
44.	Klimaszewska Renata	1986	
45.	Klimaszewski Sławomir	1986-1988 1991-1999	
46.	Budzińska Iwona	1986-1987	W zastępstwie
47.	Wojciechowska Barbara	1988	
48.	Wojciechowski Piotr	1988	Od 1993 wicedyrektor szkoły
49.	Masłowska Beata	1988-1990	
50.	Klepacz Wiesław	1988	
51.	Mrzyglód Krzysztof	1988-1999	
52.	Rosa Aldona	1989	
53.	Rogalska Beata	1989	

*okres zatrudnienia i uwagi podano wg stanu na dzień 01.09.1999 r.

Źródło: Protokoły z posiedzeń Rady Pedagogicznej, projekty organizacyjne szkoły z lat 1960-1990.

Lata osiemdziesiąte to czas pogarszającej się sytuacji ekonomicznej oświaty, to czas systematycznego pomniejszania wydatków na szkołę, to czas karania administracji szkół za łamanie tzw. dyscypliny budżetowej. Co gorsze, dostrzegalny i odczuwalny przez uczniów tut. podstawówki – zwłaszcza pod koniec wspomnianej dekady.

Doskonałą charakterystyką tego dziesięciolecia jest fragment listu Bartosza Tymosiewicza przewodniczącego Samorządu Uczniowskiego Szkoły Podstawowej w Karsku, który ukazał się na pierwszej stronie „Głosu Nauczycielskiego” nr 26 z 30 czerwca 1991 roku:

Pytaliście, co mnie niepokoi lub cieszy. No cóż – cieszy mnie to, że doprowadziłem całe przedsięwzięcie do końca, że będąc przewodniczącym samorządu, dobrze mi się ze wszystkimi współpracowało.

Martwi mnie to, co dzieje się obecnie w kraju, a zwłaszcza w szkołach – brak pieniędzy na wszystko, np. zawieszenie działalności kół przedmiotowych i zainteresowań – przecież m. in. dzięki tym kołom jako laureat konkursów przedmiotowych jestem zwolniony z egzaminów do szkoły średniej. Niepokoi mnie myśl, co będzie w szkole średniej, co jeszcze będzie zawieszane, zlikwidowane czy też wyrzucone. A najgorsze jest to, że nikt nas o to nie pyta. Nie ma w Polsce miejsca dla uczniów mniej zamożnych, którzy chcieliby nauczyć się czegoś więcej. Dobrze, że są nauczyciele, którzy nie przerywają współpracy z uczniami. Obawiam się, że w przyszłości czegoś więcej uczyć się będą mogli tylko ci, którzy będą mogli za to zapłacić. Wielka jest cena tej polskiej demokracji i smutne jest to, że płacimy tę cenę my – najmłodsze pokolenie. Chciałbym, żeby nam społeczeństwo poświęciło choć połowę tej uwagi zwróconej na choćby dyskusję wokół aborcji.

Może jestem za młody, i dlatego nie rozumiem tego, co się dzieje. Mam jednak nadzieję, że wreszcie będę mieszkał w normalnym kraju⁶.

Mimo zbliżających się ciężkich czasów życie szkolne musiało toczyć się dalej. Największy ciężar brali na swe barki nauczyciele, pracując niejednokrotnie bez zapłaty.

W roku szkolnym 1981/82 funkcjonują na terenie szkoły takie grupy jak Żacy i Sztubacy, opracowywany jest tzw. Statut uczniowski, który ma składać się z dwóch części: pierwsza ma zawierać regulaminy klas, druga regulamin ogólny. Prace zmierzały do nowych wewnętrznych uregulowań prawnych, które w sumie zakończyły się w roku szkolnym 1988/89 wprowadzeniem tzw. Kodeksu ucznia. Ale i on długo nie funkcjonował w środowisku szkolnym.

1 stycznia 1982 r. podczas nadzwyczajnej rady nauczyciele zostają zapoznani z Dekretem Rady Państwa z dn. 13 grudnia 1981 r. o wprowadzeniu na terenie kraju stanu wojennego oraz zarządzeniem MOiW wydanym w związku ze stanem wojennym. Poruszono takie sprawy jak: noszenie legitymacji szkolnych, nieopuszczanie budynku szkolnego w czasie zajęć, wysokie kary za ucieczki z lekcji i wagary, usprawiedliwianie nieobecności w dniu następnym, przestrzeganie dyscypliny, ładu i porządku przez wszystkich pracowników szkoły, przebywanie w miejscach publicznych przez uczniów do godz. 18.00. Miesiąc później, w lutym zapoznano nauczycieli z przyjętą 26 stycznia 1982 r. Karta Nauczyciela.

⁶ Korespondencję z „Głosem Nauczycielskim” prowadził Bartosz Tymosiewicz – uczeń ówczesnej VIII klasy w związku z poszukiwaniem szkół noszących imię H. Ch. Andersena.

Szkoła w tym okresie poddawana jest bardzo często wizytacjom pracowników nadzoru oświatowego, np. kompleksowym lustracjom. Pierwsza ma miejsce od 15 do 21 kwietnia 1982 r. Pracę szkoły oceniali wówczas st. wizytator St. Jaroszewicz i wizytator Zb. Kiełpiński.

Plany perspektywiczne i roczne szkoły oscylują wokół takich zakresów, jak: praca wychowawcza, kształcenie, zadania opiekuńcze, zadania z dziedziny administracyjno-gospodarczej. Bardzo często omawia się postawę ideowo-polityczną nauczycieli.

W roku 1983/84 zajęto się organizacją zajęć wychowawczo-wypoczynkowych w wolne soboty w związku z wprowadzeniem pięciodniowego tygodnia nauki. Były to najczęściej zajęcia sportowe, projekcje filmów oraz zajęcia plastyczno-techniczne. Często korzystano z pomocy instruktorów Gminnego Ośrodka Kultury w Karsku. Sobotnie zajęcia również nie były wolne od oświatowych lustracji. Nadal organizowano wykopki w ramach współpracy z miejscowym Zakładem Rolnym w Karsku. Zarobione pieniądze dzielono między samorząd i poszczególnych uczniów biorących udział w zbieraniu ziemniaków.

Urząd Gminy w Nowogrodku Pomorskim ze swojej puli ziemi wydzielił działki dla nauczycieli. Mogli oni teraz zająć się uprawą ziemi i przy tej pracy zapomnieć o trudach szkolnego dnia. Ci, którzy nie zamierzali poświęcić się ziemi, wdzierżawiali ją okolicznym rolnikom. Niestety nie można było liczyć na wielkie dochody – często bywało tak, że opłatą było np. kilka wiaderek śliwek lub innych owoców.

Najważniejszym wydarzeniem w szkole tego roku był konkurs „Skąd szła wolność do kraju”. Sformułowanie pozwalało na pewną dowolność w interpretacji, chociaż wiadomo, o co chodziło władzom.

1 września 1984 roku czwartym z kolei dyrektorem szkoły zostaje dotychczasowy zastępca gminnego dyrektora szkół mgr Zygfryd Dzieciół. Natomiast dotychczasowy dyrektor, zwany gminnym dyrektorem szkół, Eugeniusz Szponarski staje się Inspektorem Oświaty i Wychowania w Urzędzie Gminy w Nowogrodku Pomorskim. Śladem jego działania są w ogromnej ilości sprawozdania z lustracji szkoły w Karsku, począwszy od 14 grudnia 1984 r., np. m. in. *kontrola obciążenia pracami społecznymi na terenie szkoły nauczycieli-drużynowych ZHP i opiekunów ZHP* lub *kontrola realizacji uchwały KWPZPR w sprawie umocnienia socjalistycznego systemu wartości w wychowaniu dzieci i młodzieży*. Ważny był też Apel PRON-u dotyczący Narodowego Czynu Pomocy Szkole. Nauczyciele w Karsku zadeklarowali przepracowanie po 50 godzin przy rozbudowie szkoły (o dwie izby lekcyjne). Niestety izb nie przybyło – do chęci potrzebny był materiał budowlany, a na to nie było funduszy.

Bardzo ciekawie, atrakcyjnie i z piosenkami na ustach działała w tej dekadzie pod okiem hm. Aleksandry Soroczyńskiej drużyna harcerska tutejszej szkoły. Organizowano szereg imprez, prowadzono kroniki. Do ciekawych wspomnień należy zaliczyć:

- liczne ogniska, rajdy, biegi patrolowe i biwaki, np. Rajd Andrzejkowy Myślubórz-Kierzków-Rów lub Rajd Siekierki, biwak w Mohortowie, Parzeńsku itd.
- Nieobozową Akcję Letnią Myślubórz'86 (zorganizowano ją wspólnie z młodzieżą z ówczesnej Niemieckiej Republiki Demokratycznej),
- obóz w Joachimsthal (NRD) zorganizowany przez pracowników niemieckich lasów.

Wszystko to i wiele innych ciekawych wydarzeń można odnaleźć w kronikach 9 Drużyny Harcerskiej.

W roku 1985/86 kontynuuje działalność koło teatralne i koło plastyczne pod kierunkiem wspaniałego plastyka A. Litarowicz-Migdal, która zakłada w szkole Ośrodek Edukacji Plastycznej. Dzieci zaczynają otrzymywać wyróżnienia w plastycznych konkursach na szczeblu wojewódzkim i centralnym.

Wkrótce koło teatralne przejmuje pod swoje „skrzydła” Renata Klimaszewska. Swoją osobowością powoduje, że rośnie z roku na rok sława szkolnego teatru „Pod górkę”, która prowadzi aż na scenę Teatru im. J. Osterwy w Gorzowie Wlkp.

Swoje dobre lata, rozslawiające imię szkoły, rozpoczął też zespół taneczny „Złota nutka” pod kierownictwem Małgorzaty Jagielły.

27 stycznia 1987 r. piątym dyrektorem szkoły zostaje wyżej wspomniana Aleksandra Soroczyńska. Z. Dziecioł przechodzi na stanowisko zastępcy inspektora oświaty i wychowania, pełniąc jednocześnie funkcję dyrektora Szkoły Podstawowej w Nowogrodzku Pomorskim.

W dniach 11-25 czerwca 1987 r. razem przeprowadzają kompleksową wizytację szkoły w Karsku. Sprawozdanie liczy 19 stron formatu A-4. Celem wizytacji wg dokumentów było *doskonalenie pracy dydaktyczno-wychowawczej i opiekuńczej szkoły oraz doskonalenie pracy (nowego !) dyrektora szkoły*. Tematyka wizytacji liczyła 21 punktów. Ciekawą informację zawiera pkt. 7, str. 13:

Upartyjnienie nauczycieli tej szkoły jest niskie, do PZPR należy 3 nauczycieli, co stanowi 20%, do ZNP należy 18 pracowników szkoły, tj. 90% (...).

Wizytację sprawdzającą wypełnianie zaleceń z czerwca '87 przeprowadzono w dniach 30-31 maja 1988 r.

Od roku 1987/88 w posiedzeniach rad pedagogicznych zaczęli brać udział członkowie Komitetu Rodzicielskiego i Samorządu Uczniow-

skiego. Pierwszym przedstawicielem rodziców wymienionym w protokole była pani Lucyna Wojciechowska, natomiast pierwszym reprezentantem samorządu była uczennica Dorota Dziuda.

Od lutego 1988 roku opiekunem Samorządu Uczniowskiego zostaje wyznaczony Piotr Wojciechowski – nowo przybyły z południowej Wielkopolski nauczyciel. Z jego inicjatywy rozpoczyna funkcjonować w szkole wiele ciekawych przedsięwzięć, takich jak:

- Samorząd Uczniowski otrzymuje insygnia władzy: złoty klucz i stylizowany akt nadania szkoły na własność (wrzesień '88),
- założono kronikę szkoły od roku szkolnego 1988/89,
- przystąpiono do prac nad wyborem patrona, opracowano regulamin „Jak wybieramy patrona szkoły” (marzec '89),
- wprowadzono coroczne obchody Dni Karska z konkursem wiedzy o Karsku (czerwiec '89),
- prowadzono korespondencję z redakcjami takich czasopism, jak „Płomyk”, „Świat Młodych” oraz z Muzeum H. Ch. Andersena w Danii,
- zorganizowano zbiórkę pieniędzy wśród mieszkańców wsi i zakupiono szereg lektur szkolnych do biblioteki,
- zaczęto wydawać miesięcznik „Szkolne Nowinki”, w skład zespołu redakcyjnego wchodził: D. Roszczyk, M. Dzikowski, A. Burdziuk, A. Jasiński, B. Tymosiewicz, M. Soroczyński (marzec '90),
- założono Złotą Księgę Absolwentów Szkoły, jako pierwsi zostali wpisani: A. Jasińska, B. Tymosiewicz, W. Kozłowski – rocznik 1976 (wrzesień '90),
- nawiązano współpracę z Konsulatem Królestwa Danii, uzyskano duńską flagę,
- zorganizowano stałą wystawę dotyczącą patrona (listopad '90),
- nadano szkole imię Hansa Christiana Andersena (maj '91),
- zorganizowano konkurs wiedzy o życiu i twórczości patrona, wprowadzając go na stałe w obchody święta szkoły, tzw. Dzień Patrona,
- na potrzeby uczniów rozpoczęto prace nad badaniem przeszłości Karska, o pomoc poproszono Zbigniewa Milera z Gorzowa Wlkp. (maj '91).

Uczniowie szkoły odnosili szereg sukcesów w eliminacjach rejonowych i wojewódzkich. Były to m. in. takie konkursy czy konkurencje, jak:

- Polacy w II wojnie światowej – opiekun E. Szponarski,
- Przegląd Amatorskiego Ruchu Artystycznego w latach 1986-1991,
- Olimpiada Zdrowia – opiekun A. Soroczyńska,
- piłka ręczna dziewcząt – opiekun W. Klepacz,
- olimpiady przedmiotowe z historii, biologii, j. polskiego, j. rosyjskiego,
- wiedza przeciw pożarowa – laureat Waldemar Kozłowski,

